

Milanovi Šútovcovi k sedemdesiatke

Popredná osobnosť súčasnej slovenskej literárnej vedy Milan Šútovec oslávil 12. septembra 2010 významné životné jubileum. Jeho mimoriadny pracovný aj ľudský prínos pre rozvoj slovenskej literárnej vedy ocenilo i Predsedníctvo SAV, ktoré mu pri tejto príležitosti udelilo 3. novembra 2010 najvyššie vyznamenanie SAV – Zlatú medailu.

Miesto Milana Šútovca v slovenskej literárnovednej historiografii, literárnej teórii i kritike ostatných vyše štyroch desaťročí je neprehliadnuteľný – jeho prístup k literatúre sa vždy vyznačoval dôkladnou znalosťou materiálu, vedeckou dôslednosťou, metodickou usporiadanosťou a systémovosťou, vecnosťou a logickou štruktúrou vlastných formulácií, presným pointovaním a britkým kritickým úsudkom. Aj pre tieto vlastnosti práce Milana Šútovca – či už ide o vedecké monografie, štúdie, state, eseje, literárne kritiky alebo publicistické články – zásadným spôsobom prispeli k rozvoju nielen slovenskej literárnej vedy, ale aj kritiky a publicistiky a možno povedať, že dnes tvoria organickú súčasť modernej slovenskej kultúry.

I keď Milan Šútovec začal svoju profesionálnu kariéru v šesťdesiatych rokoch ako literárny redaktor (*Kultúrny život*, *Slovenské pohľady*, potom pre názorovú nepohodnosť v závetří knižnej redakcie vydavateľstva Tatran), od roku 1972 je jeho meno späté, hoci aj s prestávkami, so Slovenskou akadémiou vied – najprv s Literárnovedným ústavom, neskôr s Ústavom slovenskej literatúry. Jeho dizertačná práca o ideovo-estetických problémoch naturizmu, ktorá vznikala pod školiteľským vedením inšpiratívneho Oskára Čepana, však nebola prijatá na obhajobu hneď po dokončení – Milan Šútovec musel čakať až do roku 1978, kým mu bolo vôbec umožnené získať titul kandidáta vied o umení, a až do roku 1982, kým práca *Romány a mýty* mohla vyjsť aj knižne.

Obdobie naturizmu sa stalo ťažiskovou témou jeho takpovediac celoživotného literárnohistorického záujmu: v rámci systematického výskumu sa venoval analýzam a interpretáciám diel všetkých kľúčových naturistov – Dobroslava Chrobáka, Františka Švantnera, Margity Figuli, Luda Ondrejova, ktoré nielen rozoberal a vykladal, ale aj edične pripravoval na nové vydania (Švantner, Figuli). Práve jeho čítanie prózy naturizmu ukázalo daný literárny prúd v jemnejších kontúrach a v presnejšie vyznačených vrstvách. Sústredení sa na problematiku mýtu a mytológie mohol Milan Šútovec pevnejšie uchopiť tematické jadro sledovaných textov, odlíšiť jeho jednotlivé podoby, pomenovať jeho základné súradnice. Kým v práci *Romány a mýty* metodologicky precízne odhaľoval mytologické a bájoslovné podložie v románoch Margity Figuli *Tri gaštanové kone*, Dobroslava Chrobáka *Drak sa vracia* a Františka Švantnera *Nevesta hól*, v doplnenom vydaní knihy z roku 2005 *Mýtus a dejiny v próze naturizmu*, v jej druhej časti Post scriptum (Texty a dejiny), upozornil na pretrvávajúce interpretačné stereotypy a falzifikácie súvisiace so Švantnerovým románom *Život bez konca* a súčasne ponúkol prehľad vrcholných diel autorov naturizmu.

Potenciál teoretika Milan Šútovec plne potvrdil monografickou prácou z oblasti teórie literatúry, konkrétne teórie prózy, ktorá vyšla v roku 1999 pod názvom *O epickom diele*. Publikoval v nej „tri texty zo starých čias“, ako znel podtitul knihy, texty napísané ešte v osemdesiatych rokoch, v ktorých podal svoj výklad modelu epickej prózy. Nazval ho modelom anorganickým až mechanistickým, s východiskovou inšpiráciou v estetikách a teóriách modernizmu, konštruktivismu, funkcionalizmu a scientizmu, pričom svoj teoretický postoj vnímal ako spôsob obrany či úniku pred ideologickým nátlakom doby.

Milan Šútovec sa už v šesťdesiatych rokoch etabloval ako výrazná kritická osobnosť, keď sa zameriaval na reflexiu prozaickej tvorby predovšetkým autorov zo svojej generácie (Vilikovský, Ballek, Jaroš, Mitana, Šikula a i.). Jeho knižný výber z dobových kritik *Rekapitulácia nekapitulácie*, s podtitulom *Malé kritické memoáre* (1990), nebol iba súhrnom už skôr uverejnených textov z rokov 1967 – 1982, ale – doplnený o autorský komentár, ako formu kritickej autoreflexie a ako spôsob vyjadrenia postoja – bol a pre trváci charakter mnohých vyslovených kritických súdov stále je kompaktným rozprávaním o slovenskej literatúre tých čias, o dobe, v ktorej vznikala. Ďalší, tematicky i žánrovo rôznorodejší výber (z kritik, glos, štúdií, esejí, poznámok, rozhovorov...), z obdobia od šesťdesiatych po deväťdesiate roky 20. storočia, vydal pod názvom *Zo šedej zóny* v roku 1999, pričom aj v ňom potvrdil svoju nepoplatnosť dobe a ňou preferovanému svetonázoru.

V interdisciplinárnej monografii *Semióza ako politikum alebo „Pomlčková vojna“* (1999), prerastajúcej hranice literárnej vedy smerom ku kultúrnej semiotike, historiografii a politológii, sa zameril na semiotické aspekty vzniku, existencie a rozpadu česko-slovenského štátu. Výnimočnosť tejto práce potvrdilo aj jej ocenenie z roku 2000 Cenou Egona Erwina Kischu, udeľovanou pre oblasť literatúry faktu.

Profesijný profil Milana Šútovca okrem vedeckej a kultúrnej činnosti v neposlednom rade dotvára aj jeho verejné pôsobenie vo vysokej politike a v politickom živote. A hoci v tejto oblasti už dlhší čas nepôsobí, svoje postrehy k aktuálnemu spoločensko-politickému daniu pravidelne uverejňuje. Tak v roku 2002 vydal knihu politickej publicistiky *Demokratické ovzdušie a politický smog* (2002), tak dodnes prispieva (najmä do denníka *Sme*) svojimi esejami, glosami, fejtónmi.

Milan Šútovec je stále činným a dôležitým vedeckým pracovníkom Ústavu slovenskej literatúry SAV, svojím osobným príkladom aktívne formujúci nové generácie literárnych vedcov. Je to rešpektovaná osobnosť s profesionálnym i ľudským kreditom, človek vyhraneného vkusu, noblesy a elegancie, náročný na seba i na iných, nemajúci rád malosť a provincionalizmus, zato vážiaci si ľudskú múdrosť a rozhl'adenosť. Výnimočný a vzácny kolega, ktorého tvorivá podnetnosť vystupuje nielen z jeho textov, ale i z jeho správania a konania.

Milanovi Šútovcovi s uznaním a s úctou prajeme do ďalších rokov veľa zdravia, dobrú kondíciu a pretrvávajúce zaujatie nielen o veci literatúry.

Dana Hučková